

ЧИННИКИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ ПІД ЧАС ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ (2014–2019 РОКИ)

Анна Лаврінець^{а,*}

^а кафедра національної безпеки та політології,
Національний університет "Острозька академія", Острог, Україна

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено чинники електорального успіху кандидатів у народні депутати України, що балотуються за мажоритарною системою. Потенційні чинники електорального успіху кандидатів у одномандатних округах визначено на прикладі парламентських виборів в Україні за 2014 та 2019 роки. Основним джерелом даних є вебсайт Центральної виборчої комісії, газета "Урядовий кур'єр" та архів якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук. Завдань дослідження досягнуто за допомогою методу множинної лінійної регресії двох наборів даних: дані про усіх кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах в Україні за 2014 рік (3194 кандидати), та дані про всіх кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах в Україні за 2019 рік (3080 кандидатів). Залежною змінною є кількість голосів, які здобули кандидати в народні депутати, а незалежними змінними є партійне висування, стать, вік та освіта кандидатів. Досліджено, що партійне висування, стать, вік та освіта були статистично значущими на виборах 2014 року. На парламентських виборах 2019 року статистично значущими змінними виявилися партійне висування, стать та освіта. Найбільш впливовим для електорального успіху кандидатів у народні депутати, яких обирали за мажоритарною системою, поміж досліджуваних чинників виявилось партійне висування як у 2014 році, так і у 2019 р. Також проаналізовано, що лише третина кандидатів у 2014 та 2019 роках мали партійну приналежність. Більшість кандидатів, які балотувалися за мажоритарною системою в ці роки, за гендерною ознакою

Ключові слова:

парламентські вибори, кандидати, політичні партії, електоральний успіх, партійна афіліація, регресійний аналіз

^{*}адреса для кореспонденції:
anna.lavrinets@oa.edu.ua

^{*}ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6955-0742>

Історія статті:

Надійшла 10.09.2024

Прийнята 12.11.2024

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

були чоловіками, а за критерієм освіти мали повну вищу. Досліджено, що розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати на парламентських виборах 2014 та 2019 років був нерівномірним між регіонами України. Аналіз змін у партійній афіліації кандидатів у народні депутати показав тенденцію до зростання частки самовисуванців та перерозподіл кандидатів між новими і старими політичними партіями, які змінювали партійну афіліацію, орієнтуючись на нові електоральні та політичні можливості.

Вступ. Парламентські вибори є фундаментальним складником функціонування демократичних режимів, оскільки саме вони забезпечують легітимізацію політичної влади. Аналіз чинників, що визначають успіх кандидатів у народні депутати, становить важливий напрям досліджень у політичній науці. Такий аналіз дає змогу краще зрозуміти, як різні зовнішні та внутрішні чинники, особисті характеристики кандидатів, особливості виборчого процесу й соціально-політичне середовище впливають на результати голосування. До ключових детермінант електорального успіху належать політична програма, індивідуальні якості, особистий імідж, комунікація з виборцями, а також ширший соціальний контекст, зокрема економічна ситуація, суспільні настрої та рівень політичної стабільності.

Україна як країна з досвідом постреволюційної трансформації зазнала істотних викликів, що суттєво трансформували виборчу динаміку. Події Революції гідності 2014 року стали точкою біфуркації, що кардинально змінили політичну конфігурацію. Проведені 26 жовтня 2014 року дострокові парламентські вибори стали відповіддю на суспільний запит щодо оновлення політичної системи після втечі президента Віктора Януковича, анексії Криму, початку війни на Донбасі та активізації громадянського суспільства. Ці умови сприяли змінам у політичних пріоритетах виборців, зростанню довіри до партій, які декларували прихильність до європейських цінностей і безпеки, а також підвищенню підтримки кандидатів із досвідом у громадському секторі.

Наступні вибори, що відбулися 21 липня 2019 року, мали зовсім іншу політичну атмосферу. Їх ініціював новообраний президент Володимир Зеленський, який під час інавгурації оголосив про розпуск парламенту. Його перемога на президентських виборах відкрила шлях до масштабного оновлення політичної системи, а ключовими ідеями кампанії стали «нові обличчя» та боротьба з корупцією. За результатами голосування до Верховної Ради IX скликання партія «Слуга народу» здобула 254 мандати з 450, забезпечивши монопартійну більшість. Під час цієї кампанії важливого значення набули імідж кандидата, бренд партії та присутність у медіапросторі, зокрема в соціальних мережах, що засвідчило трансформацію моделей політичної комунікації й виборчої поведінки.

Це дослідження зосереджується на аналізі факторів електорального успіху кандидатів, які брали участь у виборах за мажоритарною системою. Це

пов'язано з тим, що в умовах пропорційного представництва вирішальне значення має партійна афіліація. З огляду на контекстуальні відмінності між виборами 2014 і 2019 років, у роботі розглянуто різні теоретичні підходи до вивчення електорального успіху, зокрема соціально-демографічні та політичні чинники. Дослідження має на меті встановити, які саме з цих чинників були вирішальними в обох виборчих кампаніях, а також визначити, чи змінювався характер їхнього впливу залежно від політичного контексту.

Огляд літератури. Питання парламентських виборів в Україні перебуває в полі зору багатьох українських дослідників, зокрема Д. Короткова, В. Лебедюка, С. Михальчук, Ю. Остапеч, О. Поліщук, М. Примуш, Ю. Шведа, М. Шелемби та інших. У переважній більшості їхніх робіт дослідження зосереджені на інституційних аспектах функціонування Верховної Ради України – її повноваженнях, фракційній структурі, процесах націоналізації політики тощо.

Водночас деякі автори, зокрема Д. Коротков, В. Лебедюк, С. Михальчук і О. Поліщук, акцентували увагу на факторах, що впливають на перебіг виборчого процесу та успіх окремих кандидатів. Так, Д. Коротков (2012) дослідив трансформацію політичних еліт в Україні в контексті парламентських виборів 1998–2007 років, визначивши, що наявність вищої освіти в кандидатів мала позитивний вплив на їхні шанси здобути депутатський мандат. У праці О. Поліщука (2017) проаналізовано розвиток виборчих технологій від початку незалежності України, що дало змогу простежити роль технологічних інструментів у забезпеченні електорального результату. С. Михальчук (2016) досліджувала використання інтернет-комунікацій – політичних сайтів, блогосфери, соціальних мереж – як фактора впливу на виборчі кампанії на прикладі парламентських виборів 2012 року. В. Лебедюк (2022) проаналізував чинники, що впливали на здобуття преференційних голосів на місцевих виборах 2020 року в Рівненській області, виокремивши “ефект першості” у списку, стать та політичний досвід як ключові детермінанти успіху. При цьому гендерний фактор проявлявся сильніше в партіях із більшою впливовістю, а політичний досвід надавав конкурентну перевагу тим кандидатам, які вже займали публічні посади. Таким чином, науковий аналіз чинників електорального успіху в українському контексті залишається фрагментованим. Потреба в більш систематизованих підходах до вивчення цієї проблематики особливо актуальна в умовах трансформаційного політичного процесу.

Варто зауважити, що в західній політичній науці ця проблематика досліджена значно ширше. Іноземні дослідники, зокрема Е. Холл, М. Снайдер, Дж. Мондак, Г. Лутц, П. Лоевен, В. Чапін, Ч. Лоусон, Н. Берджрен, Г. Джордал, П. Поутвара, М. Тавітс, Д. Таебел, Дж. Гіббінг, А. Хайм, А. Валлейо, Л. Швіндт-Баєр та інші, проаналізували широкий спектр чинників електорального успіху на прикладі виборів у різних країнах. Зокрема, Холл і Снайдер (2015) виявили значущу кореляцію між ідеологічною позицією кандидатів та їхнім електоральним результатом у США. Мондак (1995) довів, що рівень компетентності й добросовісності політичних діячів впливає на ймовірність їхньої перемоги. Лоевен

(2013) показав, що законодавча активність та ініціативи кандидатів підвищують шанси на переобрання. Лутц (2010) продемонстрував вплив позиції в бюлетені на кількість голосів, відданих за кандидата, що підтверджено також результатами контрольованого експерименту Таебела (1975), де було оцінено вплив довжини бюлетеня, ідентифікації прізвища та кількості кандидатів.

Гіббінг і Брандес (1983) встановили, що успішність чинних сенаторів у США залежить від чисельності населення штату: у густонаселених регіонах їхні шанси нижчі. Хайм, Валлейо і Швіндт-Баєр (2022) наголосили на важливості попереднього досвіду балотування: навіть невдала участь у виборах підвищує шанси на майбутній успіх. Тавітс (2009) зосередився на значенні локальних зв'язків кандидатів (місце народження в регіоні чи попередній досвід на місцевому рівні) для їхньої виборчої підтримки та поведінки в парламенті.

Чапін (1997), аналізуючи вибори до німецького парламенту, дійшов висновку, що увага до суспільно чутливих питань, зокрема імміграції, сприяє електоральному успіху. Інші автори (G. Lutz, C. Lawson, G. Lenz, A. Baker, M. Myers, N. Berggren, H. Jordahl, P. Poutvaara) досліджували вплив фізичної привабливості кандидатів на результати виборів у США, Швейцарії, Фінляндії та Індії, дійшовши спільного висновку: зовнішність є релевантним фактором електоральної переваги.

Найбільш релевантним для нашого дослідження є аналіз Р. Періссонотто та Б. Болоньєзе (2010), які застосували метод лінійної регресії для вивчення впливу статі, освіти та професійного статусу на електоральний успіх кандидатів на виборах до Палати депутатів у Бразилії у 1998, 2002 та 2006 роках. Ми використовуємо аналогічну методологію для аналізу українського контексту, парламентських виборів 2014 та 2019 років, із метою заповнення наукової прогалини у вивченні індивідуальних чинників електорального успіху кандидатів у народні депутати України.

Мета та завдання. Головна мета цього дослідження – виявити чинники, які визначають електоральний успіх кандидатів, що брали участь у парламентських виборах 2014 та 2019 років в Україні за мажоритарною виборчою системою.

З огляду на сформульовану мету, дослідження передбачає вирішення таких завдань:

1. Визначити, які саме чинники сприяли успішному результату кандидатів у народні депутати під час виборчих кампаній 2014 та 2019 років.

2. З'ясувати, який із проаналізованих чинників мав найбільший вплив на електоральний успіх кандидатів-мажоритарників у згаданих електоральних циклах.

Методи дослідження та дані. Для досягнення поставленої мети було сформовано базу даних, що містить інформацію про кандидатів у народні депутати України, які балотувалися за мажоритарною системою під час парламентських виборів 2014 та 2019 років. Дані за 2014 рік були отримані з архіву якісних соціологічних даних Інституту філософії та соціології Польської академії

наук, розміщеного в Репозиторії соціальних даних (Repozytorium Danych Społecznych). Інформація щодо кандидатів 2019 року була зібрана з відкритих джерел, зокрема офіційного вебсайту Центральної виборчої комісії України та газети “Урядовий кур’єр”.

Методологічною основою дослідження слугує метод множинної лінійної регресії, який дозволяє оцінити статистичну значущість та напрям впливу незалежних змінних на залежну. Загальна форма рівняння множинної регресії має такий вигляд (формула 1):

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \varepsilon \quad (1)$$

де:

Y – залежна змінна;

β_0 – константа;

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ – коефіцієнти регресії, які показують силу та напрямок впливу незалежних змінних $X_1, X_2, \dots, X_k$ на Y ;

$X_1, X_2, \dots, X_k$ – незалежні змінні (предиктори);

ε – залишкова (випадкова) похибка.

У межах цього аналізу залежною змінною є кількість голосів, що отримав кандидат у народні депутати, якого обирали за мажоритарною виборчою системою. Як незалежні змінні розглядаємо: стать кандидата, рік народження, наявність вищої освіти та партійне висування.

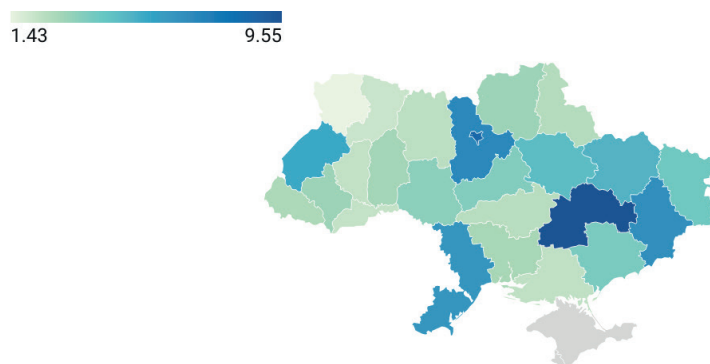
Результати дослідження. Згідно з архівними даними Інституту філософії та соціології Польської академії наук, на парламентських виборах 2014 року за мажоритарною системою балотувалися 3194 кандидати в народні депутати. Гендерна структура цієї вибірки така: 460 кандидаток-жінок (14,4%) і 2734 кандидати-чоловіки (85,6%).

Розподіл кандидатів за регіонами України був вкрай нерівномірним. Для виявлення можливих закономірностей у регіональному представленні було проведено аналіз частки кандидатів у кожній із 25 адміністративно-територіальних одиниць, включаючи місто Київ. У 2014 році найнижчі показники зафіксовано в Чернівецькій області (1,82%), Волинській (1,85%) і Тернопільській (1,85%). Дещо вищі показники мали Закарпатська (1,97%), Миколаївська (2,25%), Рівненська (2,32%), Херсонська (2,38%), Кіровоградська (2,50%) і Сумська (2,69%) області.

Середній рівень представленості кандидатів відзначено в таких регіонах, як Івано-Франківська (3,01%), Чернігівська (3,04%), Житомирська (3,07%), Черкаська (3,16%), Хмельницька (3,35%), Вінницька (3,54%) і Запорізька (3,98%) області. Полтавська (4,07%), Львівська (4,10%) і Луганська (5,57%) області демонстрували дещо вищу політичну активність.

Найбільше кандидатів зареєстровано в Дніпропетровській (6,64%), Донецькій (6,51%), Харківській (6,04%), Київській (7,80%) та Одеській (7,98%) областях. Абсолютний лідер – місто Київ, де частка кандидатів становила 8,52%. Така концентрація пояснюється високим рівнем політичної активності в столиці.

Варто зазначити, що інформація про кандидатів із Автономної Республіки Крим та міста Севастополя була недоступною через російську анексію Криму навесні 2014 року (рис. 1).

Created with Datawrapper

Рис. 1. Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2014 році в розрізі областей

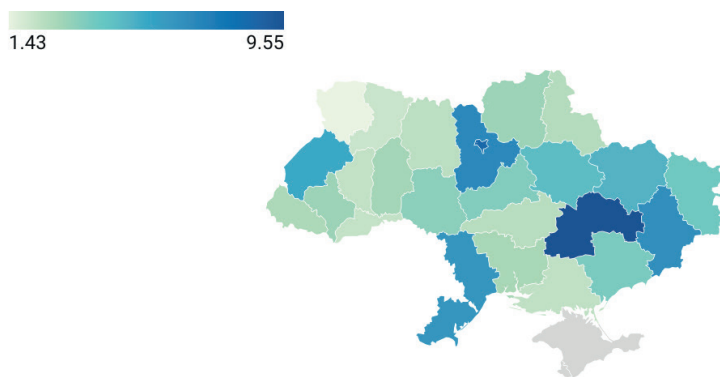
Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук.

Географічний аналіз засвідчує суттєву територіальну диференціацію політичної активності. Зокрема, найвищі показники частки кандидатів спостерігаються у великих індустріальних центрах східної України та в столиці, тоді як найнижчі були у західних регіонах. Такі відмінності можуть бути зумовлені сукупністю політичних, соціально-економічних та демографічних чинників, зокрема чисельністю населення, рівнем урбанізації, структурою зайнятості та інтенсивністю політичної конкуренції в округах.

За даними Центральної виборчої комісії України, у позачергових парламентських виборах 2019 року за мажоритарною системою взяли участь 3080 кандидатів. Гендерний розподіл кандидатського корпусу склався подібним чином до попереднього виборчого циклу: 477 жінок (15,49%) та 2603 чоловіки (84,51%). Як і у 2014 році, розподіл кандидатів-мажоритарників по регіонах виявився нерівномірним. Найменший рівень представленості було зафіксовано у Волинській області – лише 1,43% від загальної кількості кандидатів. До регіонів із низькими показниками (в межах від 2% до 3%) увійшли: Рівненська (2,08%), Чернівецька (2,21%), Тернопільська (2,24%), Херсонська (2,27%), Житомирська (2,40%), Кіровоградська (2,44%), Сумська (2,53%), Закарпатська (2,69%), Миколаївська (2,82%) та Хмельницька області (2,92%). У межах частки від 3% до 4% кандидатів-мажоритарників балотувалися в Івано-Франківській (3,08%), Чернігівській (3,08%), Вінницькій (3,44%), Черкаській (3,64%), Запорізькій (3,80%) та Луганській (3,99%) областях. Полтавська область мала показник 4,64%,

Харківська – 5%, а Львівська – 5,45%. До регіонів із найвищим рівнем кандидатської активності у 2019 році належали Одеська (6,27%), Донецька (6,56%), Київська (6,88%) і Дніпропетровська (9,55%) області. У Києві частка кандидатів становила 8,57% (рис. 2). Даних щодо Автономної Республіки Крим і м. Севастополя не було через відомі політичні причини.

Як і в 2014 році, можна спостерігати тенденцію до більшої концентрації кандидатів у східних і центральних регіонах України, тоді як західні області демонстрували меншу активність. Політична мобілізація в південних і північних регіонах залишалася на середньому рівні. Ця територіальна асиметрія знову ж таки може бути пояснена комплексом чинників: чисельністю населення, економічною структурою регіонів, наявністю політичної конкуренції, інфраструктурною спроможністю вести кампанії та рівнем урбанізації.

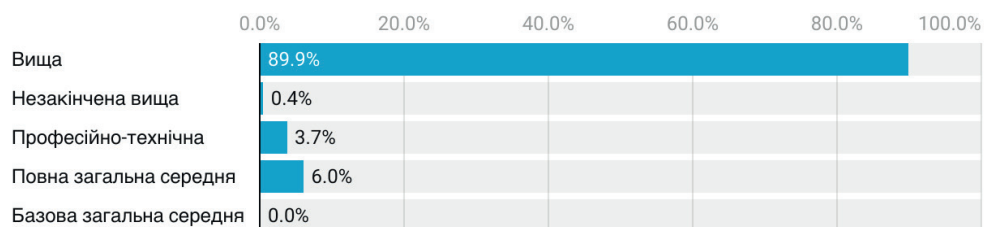
Created with Datawrapper

Рис. 2. Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2019 році в розрізі областей

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження за даними ЦВК.

Так, порівняльний аналіз регіонального розподілу кандидатів у 2014 та 2019 роках демонструє сталу тенденцію, де найбільша частка кандидатів традиційно представлена у великих індустріальних центрах та столиці, що підтверджує просторову нерівномірність політичної активності в Україні.

Під час парламентських виборів 2014 року абсолютна більшість кандидатів у народні депутати за мажоритарною системою мала повну вищу освіту – 2868 осіб, що становить 89,9% від загальної кількості. Ще 14 кандидатів (0,4%) мали незакінчену вищу освіту, 120 кандидатів (3,7%) – професійно-технічну, а 192 особи (6%) – повну загальну середню освіту. Не було жодного кандидата з базовою загальною середньою освітою (рис. 3).

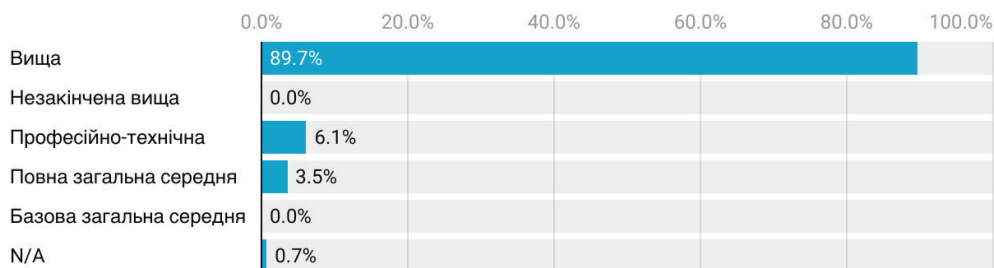

Created with Datawrapper

Рис. 3. Освіта кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах 2014 року

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук.

Аналогічну ситуацію простежуємо і на виборах 2019 року. Вищу освіту мали 2762 кандидати (89,7%), ще 189 осіб (6,1%) – професійно-технічну, 108 (3,5%) – повну загальну середню, а 21 кандидат (0,7%) не зазначив рівень освіти. Жоден із кандидатів не вказав базову середню освіту або незакінчену вищу. Таким чином, упродовж обох виборчих кампаній зберігається стабільно високий відсоток кандидатів із повною вищою освітою (рис. 4).

Created with Datawrapper

Рис. 4. Освіта кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах 2019 року

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних ЦВК.

Аналіз політичної афіліації кандидатів засвідчив, що на обох виборах у 2014 та 2019 роках лише приблизно третина мажоритарників мала підтримку політичних партій. Зокрема, у 2014 році 1031 кандидат (32,3%) балотувався від політичних сил, а в 2019 році – 1005 кандидатів (32,6%). Отже, близько двох третин учасників виборчих перегонів у мажоритарних округах самовисуванці.

Із загальної кількості кандидатів-мажоритарників 2019 року (3080 осіб), 398 осіб уже брали участь у виборах 2014 року в цій же системі. Це становить

12,92% від загальної кількості кандидатів у 2019 році, тобто приблизно кожен восьмий балотувався повторно. Аналіз змін у партійній приналежності цих повторних кандидатів свідчить про певну мобільність і трансформацію політичних орієнтацій (рис. 5). Найбільше повторних учасників виборів було серед самовисуванців: у 2014 році 228 із них балотувалися самостійно, а в 2019 році – вже 252. Це свідчить про тенденцію до дистанціювання від партійного бренду та позиціонування себе як незалежних політичних акторів.

У 2014 році значну кількість кандидатів представляли такі політичні сили, як «Європейська солідарність», «Народний фронт», «Радикальна партія Олега Ляшка», «Батьківщина», «Свобода» та «Самопоміч». Однак у 2019 році було зафіксовано суттєве зниження кількості кандидатів від деяких із цих партій, особливо від «Радикальної партії Олега Ляшка» (кількість кандидатів зменшилася з 22 до 5) і «Народного фронту», представники якого або балотувалися як самовисуванці, або перейшли до інших партій, зокрема до «Батьківщини» та «Європейської солідарності».

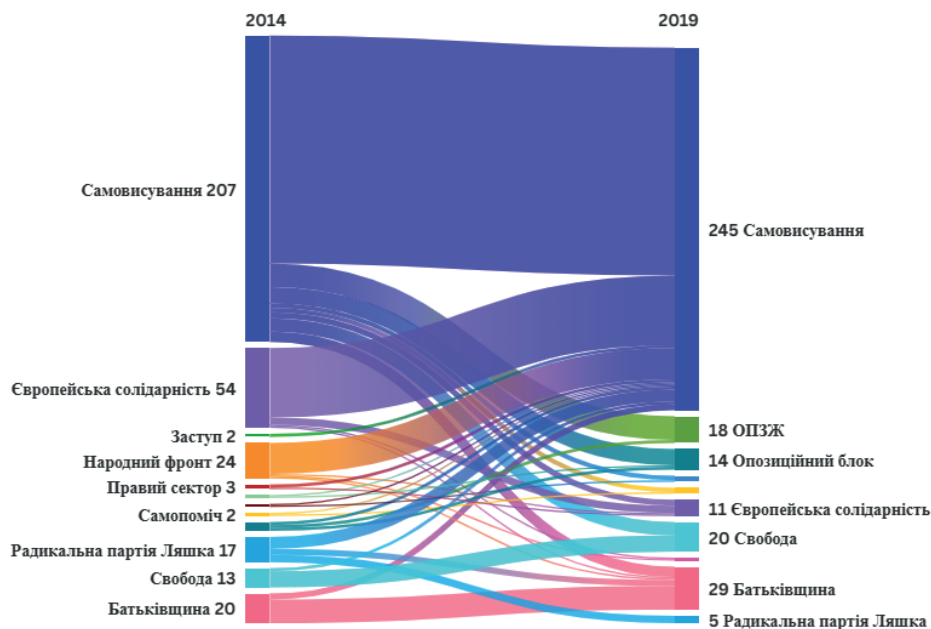

Рис. 5. Партійна афіліація кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів в Україні в 2014 та 2019 роках

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук та Центральної виборчої комісії.

Водночас у 2019 році спостерігається зростання кількості кандидатів, які представляли нові політичні сили, передусім «Опозиційну платформу –

За життя» та «Опозиційний блок». Це засвідчує оновлення партійного ландшафту та перерозподіл політичної лояльності серед повторних кандидатів. Найбільш послідовними у збереженні партійної приналежності були кандидати від партій «Батьківщина» та «Свобода». Водночас серед тих, хто у 2014 році балотувався як самовисуванці, у 2019 році частина перейшла до нових або стабільних політичних сил, що відображає адаптивність кандидатів до змін у політичному середовищі.

Загалом простежується тенденція зростання частки самовисуванців, зменшення впливу окремих старих політичних сил і поступове структурування партійної конкуренції навколо нових гравців.

Для виявлення детермінант електорального успіху кандидатів-мажоритарників на виборах до Верховної Ради 2014 року було побудовано чотири моделі множинної лінійної регресії (табл. 1), які поетапно включали незалежні змінні: партійне висування, стать, освіту та рік народження.

Таблиця 1

Результати регресійного аналізу на парламентських виборах 2014 року^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3697,339		20,509	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2657,276	,162	9,298	,000
2	(Constant)	1649,958		4,346	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2584,208	,158	9,086	,000
	[2014] SEX	2425,825	,106	6,118	,000
3	(Constant)	2775,705		6,291	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2445,210	,149	8,587	,000
	[2014] SEX	2457,269	,108	6,219	,000
	[2014] EDUCATION	-871,009	-,086	-4,957	,000
4	(Constant)	121142,557		4,837	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2371,939	,145	8,345	,000
	[2014] SEX	2312,001	,101	5,853	,000
	[2014] EDUCATION	-839,113	-,083	-4,788	,000
	[2014] YEAR OF BIRTH	-59,985	-,082	-4,727	,000

a. Dependent Variable: [2014] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2014

У першій моделі було враховано лише один чинник – факт висування кандидата від політичної партії. Ця змінна виявилася статистично значущою на рівні $p < 0,001$, що засвідчує її вплив на залежну змінну – кількість голосів, які отримав кандидат. Згідно з розрахунками, партійна афіліація забезпечувала кандидатів в середньому на 2657 голосів більше, ніж у випадку самовисування.

У другій моделі до аналізу додано стать кандидата. Обидві змінні (партійне висування та стать) зберегли статистичну значущість, причому чоловіки в середньому отримували на 2426 голосів більше, ніж жінки. Це свідчить про наявність гендерної асиметрії у виборчій підтримці. У третій моделі додано ще одну змінну – освіту. Результати засвідчили, що хоча партійна афіліація та стать залишаються впливовими, рівень освіти також має статистично значущий зворотний зв'язок із кількістю голосів. Зокрема, кандидати з нижчим рівнем освіти в середньому отримували на 871 голос менше, ніж ті, хто мав вищу освіту.

У четвертій моделі було враховано всі чотири змінні, включаючи рік народження як індикатор віку. Усі незалежні змінні (партійне висування, стать, освіта та рік народження) виявилися статистично значущими на рівні $p < 0,001$. Їхні нестандартизовані коефіцієнти мали такі значення: партійне висування: +2371,94; стать (чоловіки): +2312,00; освіта: -839,11; рік народження: -59,99. Ці результати свідчать, що партійне висування було найвпливовішим чинником: кандидати, яких висунули політичні партії, мали суттєву перевагу. Гендерний фактор працював на користь чоловіків, оскільки вони здобували більше голосів порівняно з жінками. Рівень освіти мав зворотний зв'язок із електоральним результатом, що може бути інтерпретовано через інші приховані змінні, зокрема тип округу або соціальну структуру виборців. Молодші кандидати (з пізнішим роком народження) загалом мали менше шансів на успіх, ніж старші.

Отже, у 2014 році статистично значущими чинниками електорального успіху в мажоритарних округах виявилися всі чотири чинники: партійна афіліація, стать, рівень освіти та вік. Найвпливовішим серед них був саме факт висування від політичної партії, що підтверджує вирішальну роль партійного бренду навіть у системі індивідуального балотування.

Аналогічно до попереднього аналізу за 2014 рік, у дослідженні виборів 2019 року було побудовано чотири регресійні моделі з поступовим включенням незалежних змінних: партійного висування, статі, освіти та року народження (табл 2).

У першій моделі враховано лише партійне висування. Ця змінна виявилася статистично значущою ($p < 0,001$), а її нестандартизований коефіцієнт становив 3517,08. Отже, кандидати, яких висунули політичні партії, отримували в середньому на понад 3500 голосів більше, ніж самовисуванці.

Друга модель доповнена змінною “стать кандидата”. Обидві змінні залишилися статистично значущими. Чоловіки, порівняно з жінками, здобували на 1047 голосів більше. Це знову підтверджує наявність гендерного дисбалансу у виборчій підтримці, хоча й менш вираженого, ніж у 2014 році.

Таблиця 2

Результати регресійного аналізу на парламентських виборах 2019 року^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	2986,567	177,905		16,787	,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3517,081	263,500	,234	13,348	,000
2	(Constant)	2098,892	354,699		5,917	,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3521,966	263,191	,234	13,382	,000
	[2019] SEX	1047,707	362,323	,051	2,892	,004
3	(Constant)	3079,917	422,474		7,290	,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3394,745	264,170	,226	12,851	,000
	[2019] SEX	1076,344	361,387	,052	2,978	,003
	[2019] EDUCATION	-775,720	182,664	-,075	-4,247	,000
4	(Constant)	1047,305	1618,835		,647	,518
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3366,550	265,028	,224	12,703	,000
	[2019] SEX	1091,959	361,546	,053	3,020	,003
	[2019] EDUCATION	-812,288	184,795	-,078	-4,396	,000
	[2019] YEAR OF BIRTH	1,058	,813	,023	1,301	,193

a. Dependent Variable: [2019] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2019

Третя модель включає ще один чинник – освіту. Результати вказують на збереження статистичної значущості для всіх трьох змінних. При цьому освіта, як і у 2014 році, має негативний коефіцієнт (-775,72), тобто нижчий рівень освіти пов'язаний із меншими виборчими шансами. Четверта модель, яка є фінальною, включає всі чотири змінні, додатково враховуючи рік народження кандидата. Однак, на відміну від ситуації у 2014 році, змінна «рік народження» не виявилася статистично значущою ($p = 0,193$). Це свідчить про те, що в 2019 році вік кандидата не мав суттєвого впливу на кількість здобутих голосів, що потребує додатково аналізу. Загалом у фінальній моделі 2019 року статистично значущими залишилися три змінні: партійне висування: +3366,55 ($p < 0,001$); стать (чоловіки): +1091,96 ($p = 0,003$); освіта: -812,29 ($p < 0,001$).

Таким чином, найбільший вплив на результат голосування знову мав факт висування кандидата від політичної партії. Гендерний чинник також залишався важливим, хоча менш виразним, ніж у попередньому виборчому циклі. Освіта демонструє негативний зворотний зв'язок із результатом голосування, що, ймовірно, свідчить про контекстуальні особливості взаємодії між соціальними

характеристиками виборців і кандидата. Вік, на відміну від 2014 року, у 2019-му не відіграв статистично значущої ролі.

Висновки. Під час дослідження було проаналізовано чинники, що впливали на електоральний успіх кандидатів у народні депутати України, які брали участь у парламентських виборах 2014 та 2019 років за мажоритарною виборчою системою. Для виявлення ключових детермінант було застосовано метод множинної лінійної регресії, що дав змогу оцінити силу та напрям впливу таких змінних, як партійна афіліація, стать, рівень освіти та рік народження кандидата.

Здобуті результати дозволяють зробити низку узагальнень. Партійне висування послідовно демонструвало найсильніший позитивний вплив на результат виборів в обох виборчих кампаніях. Наявність підтримки політичної сили забезпечувала кандидатам відчутну перевагу навіть у межах мажоритарної системи, що формально передбачає індивідуальну конкуренцію. Це свідчить про те, що партійний бренд відіграє важливу роль у формуванні виборчих переваг.

Гендерний чинник також виявився статистично значущим у 2014 та 2019 роках. У середньому чоловіки отримували більше голосів, ніж жінки, що свідчить про наявність стійкої гендерної асиметрії в політичній конкуренції. Водночас варто зазначити, що розрив між показниками для чоловіків і жінок дещо зменшився у 2019 році, що може свідчити про поступове послаблення гендерного бар'єру в електоральному процесі.

Освітній рівень мав негативний вплив на кількість здобутих голосів у обох виборчих циклах. Кандидати з вищою освітою мали кращі електоральні показники, що підтверджує гіпотезу про те, що освітній статус залишається релевантним критерієм для виборців. Водночас негативний знак коефіцієнта в моделі свідчить, радше, не про зниження ефекту освіти, а про вплив інших пов'язаних змінних, які варто аналізувати в подальших дослідженнях.

Вік кандидата, представлений через рік народження, виявився значущим фактором лише на виборах 2014 року. У 2019 році ця змінна не мала статистично значущого впливу, що може пояснюватися зміною домінантних наративів виборчої кампанії, зокрема зосередженістю на «нових обличчях» та зниженням ролі політичного досвіду і вікової ієрархії.

Отже, хоча мажоритарна виборча система формально орієнтована на індивідуальну конкуренцію, результати дослідження свідчать про вирішальну роль інституційної підтримки, а також про стійкий вплив гендерної та освітньої стратифікації в політичному представництві. Умови виборчих кампаній 2014 та 2019 років, попри суттєві відмінності в політичному контексті, виявили спільні структурні детермінанти, що формують шанси на перемогу в одномандатних округах.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні набору змінних, зокрема включенні таких змінних, як економічний профіль округу, інтенсивність передвиборчої кампанії, активність у соціальних мережах,

політичний досвід, локальна впізнаваність кандидата тощо. Також доцільним є поглиблений порівняльний аналіз не лише між роками, але й між регіонами, що дозволить краще зрозуміти географію політичної поведінки виборців.

Бібліографічні покликання

Коротков, Д. 2012. Зміна політичних еліт у контексті парламентських виборів в Україні (1998-2007 рр.). *Політичний менеджмент*, 4-5, 65–72. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/korotkov_zmina.pdf.

Лебедюк, В. 2022. Чинники електорального успіху кандидатів у депутати на місцевих виборах 2020 року в Україні. *Науковий журнал «Політикус»*, 5, 35–41. http://politicus.od.ua/5_2022/5.pdf.

Михальчук, С. 2016. Вплив інтернет-комунікацій на електоральні процеси в Україні (на прикладі парламентських виборів 2012 року). *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 19(2), 61–68. <https://doi.org/10.15421/1716049>.

Офіційний вебсайт Центральної виборчої комісії. 2024. Режим доступу: <https://www.cvk.gov.ua/>.

Поліщук, О. 2017. Еволюція виборчих технологій в електоральних кампаніях України. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, 2(33), 234–245. <https://doi.org/10.21564/2075-7190.33.109800>.

Berggren, N., Jordahl, H., Poutvaara, P. 2010. The looks of a winner: Beauty and electoral success. *Journal of Public Economics*, 94(1-2), 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2009.11.002>.

Chapin, W. D. 1997. Explaining the electoral success of the new right: The German case. *West European Politics*, 20(2), 53-72. <https://doi.org/10.1080/01402389708425191>.

Haime, A., Vallejo, A., Schwindt-Bayer, L. 2022. Candidate Experience and Electoral Success. *Latin American Research Review*, 57(1), 170-187. <https://doi.org/10.1017/lar.2022.10>.

Hall, A. B., Snyder, J. M. 2015. Candidate Ideology and Electoral Success. Manuscript, Stanford University. http://www.andrewbenjaminhall.com/Hall_Snyder_Ideology.pdf.

Hibbing, J. R., Brandes, S. L. 1983. State Population and the Electoral Success of U.S. Senators. *American Journal of Political Science*, 27(4), 808-819. <https://doi.org/10.2307/2110894>.

Lawson, C., Lenz, G. S., Baker, A., Myers, M. 2010. Looking Like a Winner: Candidate Appearance and Electoral Success in New Democracies. *World Politics*, 62(4), 561-593. <https://doi.org/10.1017/S0043887110000195>.

Loewen, P. J., Koop, R., Settle, J., Fowler, J. H. 2013. A Natural Experiment in Proposal Power and Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 58(1), 189-196. <https://doi.org/10.1111/ajps.12042>.

Lutz, G. 2010. The Electoral Success of Beauties and Beasts. *Swiss Political Science Review*, 16(3), 457-480. <https://doi.org/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>.

Lutz, G. 2010. First Come, First Served: The Effect Of Ballot Position On Electoral Success In Open Ballot Pr Elections. *Representation*, 46(2), 167-181. <https://doi.org/10.1080/00344893.2010.485808>.

Mondak, J. J. 1995. Competence, Integrity, and the Electoral Success of Congressional Incumbents. *The Journal of Politics*, 57(4), 1043-1069. <https://doi.org/10.2307/2960401>.

Perissinotto, R., Bolognesi, B. 2010. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*, 4(1), 10-32. <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>.

Polskie Archiwum Danych Społecznych. Repozytorium Danych Społecznych. <https://rds.icm.edu.pl/dataverse/pads>.

Taebel, D. A. 1975. The Effect of Ballot Position on Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 19(3), 519-526. <https://doi.org/10.2307/2110542>.

Tavits, M. 2009. Effect of Local Ties On Electoral Success and Parliamentary Behaviour. *Party Politics*, 16(2), 215-235. <https://doi.org/10.1177/1354068809341053>.

References:

Korotkov, D. 2012. Zmina politychnykh elit u konteksti parlamentskykh vyboriv v Ukraini (1998-2007 rr.) [Changing Political Elites in the Context of Parliamentary Elections in Ukraine (1998-2007)]. *Political Management*, 4-5, 65-72. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/korotkov_zmina.pdf. [in Ukrainian]

Lebediuk, V. 2022. Chynnyky elektoralnoho uspikhu kandydativ u deputaty na mistsevykh vyborakh 2020 roku v Ukraini [Factors of electoral success of candidates for deputies in the 2020 local elections in Ukraine]. *Scientific journal "Politicus"*, 5, 35-41. http://politicus.od.ua/5_2022/5.pdf. [in Ukrainian]

Mykhalchuk, S. 2016. Vplyv internet-komunikatsii na elektoralni protsesy v Ukraini (na prykladi parlamentskykh vyboriv 2012 roku) [The Impact of Internet Communications on Electoral Processes in Ukraine (on the Example of the 2012 Parliamentary Elections)]. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 19(2), 61-68. <https://doi.org/10.15421/1716049>. [in Ukrainian]

Official website of the Central Election Commission. 2024. Available from: <https://www.cvk.gov.ua/>.

Polishchuk, O. 2017. Evoliutsiia vyborchyykh tekhnolohii v elektoralnykh kampaniiakh Ukrainy [The Evolution of Electoral Technologies in the Electoral Campaigns of Ukraine]. *Bulletin of the National University "Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine"*, 2(33), 234-245. <https://doi.org/10.21564/2075-7190.33.109800>. [in Ukrainian]

Berggren, N., Jordahl, H., Poutvaara, P. 2010. The looks of a winner: Beauty and electoral success. *Journal of Public Economics*, 94(1-2), 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2009.11.002>.

Chapin, W. D. 1997. Explaining the electoral success of the new right: The German case. *West European Politics*, 20(2), 53-72. <https://doi.org/10.1080/01402389708425191>.

Haime, A., Vallejo, A., Schwindt-Bayer, L. 2022. Candidate Experience and Electoral Success. *Latin American Research Review*, 57(1), 170-187. <https://doi.org/10.1017/lar.2022.10>.

Hall, A. B., Snyder, J. M. 2015. Candidate Ideology and Electoral Success. Manuscript, Stanford University. http://www.andrewbenjaminhall.com/Hall_Snyder_Ideology.pdf.

Hibbing, J. R., Brandes, S. L. 1983. State Population and the Electoral Success of U.S. Senators. *American Journal of Political Science*, 27(4), 808-819. <https://doi.org/10.2307/2110894>.

Lawson, C., Lenz, G. S., Baker, A., Myers, M. 2010. Looking Like a Winner: Candidate Appearance and Electoral Success in New Democracies. *World Politics*, 62(4), 561-593. <https://doi.org/10.1017/S0043887110000195>.

Loewen, P. J., Koop, R., Settle, J., Fowler, J. H. 2013. A Natural Experiment in Proposal Power and Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 58(1), 189-196. <https://doi.org/10.1111/ajps.12042>.

Lutz, G. 2010. The Electoral Success of Beauties and Beasts. *Swiss Political Science Review*, 16(3), 457-480. <https://doi.org/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>.

Lutz, G. 2010. First Come, First Served: The Effect Of Ballot Position On Electoral Success In Open Ballot Pr Elections. *Representation*, 46(2), 167-181. <https://doi.org/10.1080/00344893.2010.485808>.

Mondak, J. J. 1995. Competence, Integrity, and the Electoral Success of Congressional Incumbents. *The Journal of Politics*, 57(4), 1043-1069. <https://doi.org/10.2307/2960401>.

Perissinotto, R., Bolognesi, B. 2010. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*, 4(1), 10-32. <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>.

Polskie Archiwum Danych Społecznych. Repozytorium Danych Społecznych. <https://rds.icm.edu.pl/dataverse/pads>.

Taebel, D. A. 1975. The Effect of Ballot Position on Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 19(3), 519-526. <https://doi.org/10.2307/2110542>.

Tavits, M. 2009. Effect of Local Ties On Electoral Success and Parliamentary Behaviour. *Party Politics*, 16(2), 215-235. <https://doi.org/10.1177/1354068809341053>.

FACTORS OF ELECTORAL SUCCESS OF CANDIDATES FOR PEOPLE'S DEPUTIES DURING PARLIAMENTARY ELECTIONS IN UKRAINE (2014-2019)

Anna Lavrinets ^{a,*}

^a*Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy, Ostroh, Ukraine*

ABSTRACT

The study examines the factors influencing the electoral success of candidates for People's Deputies of Ukraine running under the majoritarian system. Potential factors of electoral success in single-member districts are tested using data from the 2014 and 2019 parliamentary elections in Ukraine. The primary data sources include the website of the Central Election Commission, the newspaper "Uryadovy Kurier", and the qualitative data archive of the Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences. The research objectives are achieved through the method of multiple linear regression applied to two datasets: data on all candidates for People's Deputies who ran under the majoritarian system in the 2014 parliamentary elections (3194 candidates) and data on all candidates for People's Deputies who ran under the majoritarian system in the 2019 parliamentary elections (3080 candidates). The dependent variable is the number of votes received by the candidates, while the independent variables include party nomination, gender, age, and education of the candidates. The analysis reveals that party nomination, gender, age, and education were statistically significant factors in the 2014 elections. In the 2019 elections, party nomination, gender, and education

ARTICLE INFO

Keywords:

parliamentary elections, candidates, political parties, electoral success, party affiliation, regression analysis

*Corresponding author:

anna.lavrines@oa.edu.ua

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6955-0742>

Article history:

Received 10.09.2024

Accepted 12.11.2024

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must

remained statistically significant variables. Among the examined factors, party nomination proved to be the most influential for the electoral success of candidates in both 2014 and 2019. Additionally, the study found that only one-third of candidates in 2014 and 2019 had party affiliation. The majority of candidates running under the majoritarian system during these years were men in terms of gender and had higher education qualifications. The distribution of majoritarian candidates for People's Deputies was uneven across regions of Ukraine in the 2014 and 2019 elections. The analysis of changes in party affiliation among candidates revealed a trend toward an increasing share of self-nominated candidates and a redistribution of candidates between new and old political parties. Candidates adjusted their party affiliations to align with new electoral and political opportunities.

maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.
